

návrat

jediný domov pre dieťa je rodina

2021

„Čo to robíme?“

Pýta sa moja dvojročná vnučka uprostred toho, keď sa jašíme, hráme, jeme, čítame si.

„Čo to robíme?“, bola moja otázka na kolegov v Návrate na spoločnom stretnutí v septembri 2021.

O čo sa to vlastne snažíme? Má to zmysel? Kam smerujeme? To, čo práve robíme, napomáha spoločnému smerovaniu? Nie je to už len pre rutinu, z bezradnosti, len ako únik?

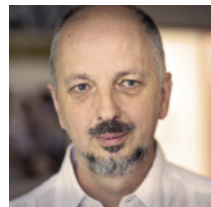
A ako to máme osobne: Prečo ja robím to, čo robím? Aké tomu dám meno dnes? A aké zajtra, aby som nestratil vitalitu a svieži pohľad na svoj život?

*S kým to robím? Kto je pre mňa ten, s kým žijem, spolupracujem, tvorím komunitu, tím, rodinu, susedstvo?
Pre koho to robím a pre koho vôbec žijem?*

Na spoločnom stretnutí návratákov zaznelo napríklad, že **objavujeme diamanty** v ľuďoch, **spájame, rastieme, hľadáme**, ako sa veci dajú riešiť, **hasíme**, hľadáme a **nachádzame mamy a otcov...**

V tejto správe za rok 2021 si môžete prečítať údaje a čísla, čo a s kým sme robili, reflexie toho, čo pre nás v jednotlivých centrách boli najväčšie výzvy a radosti, ale aj osobné vyjadrenia kolegov, ako sa v tom cítili, napríklad: „Hoci sme zažívali náročné situácie a bývali sme vyčerpaní, zažili sme, že sme stabilný, zohratý tím, podporili sme sa navzájom. Máme vzťahy postavené na dôvere a poznaní sa navzájom, aj svojich múch, tak sme to zvládali.“

Prajem Vám dobré čítanie tejto správy a najmä vnímanie otázok detí vo Vašom okolí, lebo ich otázky sú fakt dobré a dôležité.

Marek Roháček,
predseda Návratu

návrát

Oblasti našej činnosti a cieľové skupiny

1.

Podporujeme
deti vo vlastnej
rodine

Dieťa v rodine
v ohrození

2.

Hľadáme rodi-
nu opusteným
deťom

Dieťa na sprostred-
kovanie

3.

Podporujeme
deti v náhradnej
rodine

Deti v osvojení,
pestúnskej rodine
alebo náhradnej
osobnej starostli-
vosti

4.

Podporujeme
deti na ceste
k samostatnosti

Mladí dospelujúci
a dospelí

5.

Podporujeme
dobrý priestor
pre deti v spo-
ločnosti

Deti v našej spo-
ločnosti a v systé-
me sociálnopráv-
nej ochrany

O Návrate

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín. Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou víziou je prakticky a odborne prispieť k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

1. všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
2. všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
3. rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.

Dieťa

Sme presvedčení, že dieťa má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Rodina

Sme presvedčení, že rodina je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Medziľudské vzťahy

Sme presvedčení, že medziľudské vzťahy majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi - či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Predsedníctvo Návratu:

Marek Roháček, *predseda*
Renáta Matejová, *podpredsedníčka*
Alžbeta Padyšáková
Pavel Kailing
Andrej Jankuliak

Revízná komisia:

Peter Paľaga, *predseda*
Ján Hornáček
Tomáš Dulovič

Manažment Návratu v roku 2021:

Marek Roháček, *predseda združenia*
Milada Bohovicová, *odborná garantka služieb a metodička*
Katarína Záborská, *finančná manažérka*
Ľubica Vyhnanáková, *komunikácia s verejnosťou a fundraising*
Denisa Ničíková, *koordinátorka, Žilina*
Alena Molčanová, *koordinátorka, Prešov*
Danka Koníček-Žiliničková, Eva Teťáková, *koordinátorky, Banská Bystrica*
Daniela Lieskovská, *koordinátorka pre prácu s rodinami v ohrození, Bratislava*
Zuzana Nováková, *koordinátorka pre oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti, Bratislava*

Aktuálne v 6 regionálnych centrách a poradenských miestach Návratu 30 odborných zamestnancov (sociálnych pracovníkov, psychologov, špeciálnych pedagógov) poskytuje komplexné odborné služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť a sanácia rodín v ohrození**. Zároveň lobujeme za systémové zmeny a o rodine a rodičovstve komunikujeme rôznymi spôsobmi s celou verejnosťou. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.

BANSKÁ BYSTRICA

V Centre Návrat v Banskej Bystrici pracoval tím 6 odborníkov v zložení psychológ, sociálny pracovník, špeciálny pedagóg a asistent sociálnej práce. Pracovali sme so **164 rodinami**, v ktorých žilo spolu **290 detí**. Z toho bolo 59 biologických a 105 náhradných rodín.

Výzvy

◦ **Rodiny riešili základné existenčné otázky**, čo bude so mnou, keď sa niekto nakazí a zomrie, keď ochorejú deti, otázky úzko späté s úmrtím a potrebovali v tom našu podporu. Mnohé boli vyčerpané, unavené, doslova volali o pomoc. Covid obmedzil veľa komunitných služieb, takže sme nemali kam rodiny poselať pre materiálnu alebo komunitnú podporu. Výzva bola, **ako robiť naše služby, ak sme jediní, koho rodina v danom čase má.**

◦ V náhradných rodinách, kde sú deti od 2 rokov a dnes majú 15 – 16 a rodičia nevyužívali žiadne služby, to bola náročná práca, veľa času stálo motivovať ich, že to má zmysel.

◦ **Naše sprevádzanie potrebovalo väčšie množstvo rodín, a tak bolo menej času na hlbšiu terapeutickú prácu.** Navyše, kvôli pandémie na ňu veľa rodičov ani nemalo dost síl, niektoré veci sa zastavili, vytesnili. V niektorých rodinách sa izoláciou zhoršovala atmosféra, v iných zas vznikol priestor byť s deťmi viac a všimáť si ich signály a riešenie niektorých vecí sa vďaka tomu veľmi pohlo dopredu.

◦ **Prichádzali k nám rozvádajúci alebo rozchádzajúci sa** ľudia v mnohovrstevnom konflikte, ale **vnímali sme, že to má zmysel, keď sme boli odvážni a pomenovali sme potreby dieťaťa** v danom vývinovom období a rodičia ich zavnímali a začali sa nimi viac riadiť alebo ak im neutrálna pôda vytvorila trochu úľavu.

Radosti

◦ K sociálnym pracovníkom a psychologičke pribudli dve nové profesie. **Špeciálna pedagogička si všimla aj drobnosti v ťažkostiach s učením a rozumela im inak ako ostatní**, vedela poskytnúť rodičom základnú orientáciu a potom sme s nimi mohli ďalej pracovať na vzťahových veciach. **Asistentka sociálnej práce zas pomáhala rodičom**, ktorí nemajú také zručnosti, aby sa vedeli učiť s deťmi zložitejšie učivo. Sama deti doma učila, rozvíjala ich a tak **odbremeňovala maminy, ale zároveň im tým ukazovala, ako sa môžu venovať deťom samy**.

◦ Veľkú radosť nám urobili **dva pobyty**, ktoré sa podarili v letnom období a bola príležitosť stráviť čas s rodičmi a venovať sa vo voľnejšom a relaxovanejšom prostredí ich témam.

◦ *„Bolo pre mňa zaujímavé, ako fungovala arteterapia v dyáde – mama s dospievajúcou dcérou, bola pre mňa dobrá skúsenosť, čo z tej arte vytiahnuť, aby to podporilo vzťah.“ (Janka Rusková)*

◦ *„Prekvapilo nás zvolenské divadlo, ktoré zorganizovalo benefičný koncert, z ktorého nám poslali výťažok a pozvali nás hovoriť o náhradných rodinách. A to v čase, keď ľuďom v kultúre veľmi klesali príjmy. Veľmi si to ceníme.“ (Eva Tetáková)*

◦ *„S mladými klientmi som chodil na prechádzky, robilo to super aj tým deťom, mladým dospievajúcim. Rozriedovalo to tú ponorku, čo mali doma. Vyvenčil som ich a zistil som, že po 20 minútach chôdze začne hovoriť človek oveľa hlbšie veci.“ (Marek Berky)*

Príbeh

7-ročná Katka a 11-ročná Radka sa ocitli v novej rodine u tety, strýka, bratrancov a sesterníc. Chceli ísť domov. Rodičia im vraveli, že oni za nič nemôžu a teta a strýko zase, že rodičia majú problémy a súd rozhodol takto. Teta a strýko prijali Katku a Radku – inak by im hrozil detský domov. Vedeli, že to nebude jednoduché a že ich narodené deti to budú mať tiež ťažké. Teta pomedzi dojčenie a uspávanie najmladšej a pomoc všetkým deťom pri učení a hrách konzultovala s nami telefonicky množstvo „operatívnych krokov“ z ich bežného života nebežnej rodiny.

Jeden sociálny pracovník, tri psychologičky, jedna terapeutka sa snažili poskytnúť psychologickú oporu a sociálne poradenstvo všetkým zúčastneným, väčšinou u nich doma. Biologickým rodičom, ktorí sa hnevali na celý svet. Potrebovali pomôcť prijať situáciu a urobiť zásadné rozhodnutie ísť na protialkoholickú liečbu a pomaly, postupne sa pripravovať na to, ako byť dievčatám lepšími

rodičmi a môcť s nimi udržiavať vzťah. Katke a Radke, aby spracovali všetky komplikované emócie a rozpoltenosť, ku ktorej situácia viedla. Pomáhali sme im pripraviť sa na opätovné stretnutia s rodičmi, či na listy a telefonáty. Tete a strýkovi a ich štyrom deťom, aby si zvykli deliť sa o spoločný priestor, o mamin čas a náručie, ale aby ich práva a potreby boli vypočuté, nie prehliadnuté. A navyše sa objavili staršie dcéry rodičov, ktoré boli na rodičov nahnevané, ale mladším sestram chceli pomôcť a tete a strýkovi odľahčiť.

Tento príbeh by na začiatku možno vyzeral ako príbeh o „zlých rodičoch“. Pre nás je to, vďaka rozmanitosti služieb Návratu, ich dlhodobosti a vnímavosti, správa o sile širokej rodiny, o porozumení tomu prazákladnému, čo potrebujeme všetci – hlbokým vzťahom.

Tím Návrat Banská Bystrica

BRATISLAVA

V Centre Návrat v Bratislave pracoval tím 11 odborníkov v zložení psychológ, sociálny pracovník, špeciálny pedagóg. Pracovali sme s 245 rodinami, v ktorých žilo spolu 388 detí. Z toho bolo 49 biologických a 196 náhradných rodín.

Výzvy

- Pandemické opatrenia, hlavne povinnosť drahých PCR testov, spôsobovala mnohým rodinám problémy dostať sa na úrady, k svojim deťom do Centier pre deti a rodiny, ale napríklad aj mladej tehotnej mamičky, ktorá ostala na ulici, dostať sa do krízového centra. **Služby, ktoré mali byť nízkoprahové, dostupné pre tých najviac ohrozených, boli zrazu takmer nedostupné.** Museli sme hľadať riešenia a lobovať za to, aby systém vymyslel pre týchto ľudí riešenia. Často sa veľmi spomalil aj proces interakcií žiadateľov o náhradnú starostlivosť s deťmi. Povzbudivé však bolo, že sa často našiel konkrétny človek, ktorý bol vnímavý a nastavený. Na druhej strane, tie rodiny, ktoré v mestskom bývaní už boli, sa mohli cítiť istejšie, pretože mesto vnímalo, že im v covidovom období nemôže ukončiť zmluvy.
- **Oveľa viac ako v predošliach rokoch sme navštevovali rodiny,** aby sme s nimi boli v kontakte, napriek opatreniam.
- Veľa rodičov sa na nás obracalo so **školskými problémami detí,** ktoré sa objavovali pri návrate po cwide do škôl, pomáhali sme im aj v komunikácii s učiteľmi.

◦ Klub náhradných rodičov sa stretol iba na dvoch akciách v prírode, **ale podarilo sa nájsť prepojenia jednotlivých rodín v lokalite, kde žijú**, niekedy sa stretávali sami, niekedy aj s nami. Tieto rodiny si poskytovali veľkú vzájomnú podporu.

Radosti

◦ Stretávanie s klientmi v exteriéri malo rôzne podoby. Tzv. „**ihriskové poradenstvo**“ prinieslo to, že sme boli viac v pohybe, riešili sme kratšie témy, kým dieťa pribehlo, ale zároveň sme mali možnosť dieťa pozorovať v prirodzenejšom prostredí, inak ako v poradenskej miestnosti alebo doma, v prirodzenej interakcii s inými deťmi a aj s rodičom. Niektoré mamičky sa vonku viac otvorili, lebo doma počúva viac uší, je tam napríklad partner, prípadne sa pridalo aj nejaké dieťa a dalo sa pýtať na jeho názor na to, čo mamina hovorí. **Teenageri boli vonku viac uvoľnení**. Darili sa nám aj **kluby Malkáčov** (deti v náhradnej rodinnej starostlivosti do 6 rokov) v Sade Janka Kráľa, kde sme sem-tam prebrali aj odborné témy a pozitívne bolo, že sa objavili viac aj tatovia alebo babičky, ktorí by inak na klub k nám neprišli. Túto výzvu nám priniesol covid, ale s niektorými klientmi si túto formu podržíme aj do budúcnosti.

◦ **Online stretávanie** prinieslo nové možnosti – veľmi dobre fungoval Klub Malkáčov, keď sa nedalo stretať osobne, rodičia malých detí radi využili túto možnosť. Ale darilo sa týmto spôsobom aj **sieťovať rôznych odborníkov** a využili sme aj veľa nových a efektívnejších možností na naše **vzdelávanie a odborný rast**.

◦ Podarilo sa nám zorganizovať a v hybridnej forme viesť **odbornú konferenciu Dosť dobré detstvo** o vplyve náročných skúseností v detstve na psychické a fyzické zdravie v dospelosti, pre odborníkov.

◦ Naša **skupina dobrovoľníkov**, ktorí pomáhajú na kluboch, výletoch alebo priamo v rodinách, sa rozrastala a podarilo sa zorganizovať pre nich aj niekoľko vzdelávacích stretnutí a supervízií. Sme za nich vďační.

Príbeh

Traja synovia vo veku 17, 15 a 13 žijú so svojou mamou. Poznáme ich približne odkedy sa po piatich rokoch vrátili z Detského domova späť k mame. Teraz už sú doma skoro 4 roky.

Pani Silvia si myslela, že budú žiť spoločne s jej vtedajším partnerom v jeho dome. No krátko po návrate detí sa ich vzťah skomplikoval a rozpadol. Žili dlho v dusnej atmosfére a stiesnených pomeroch. Všetmožno sme skúšali zohnať dostupné ubytovanie - v mieste trvalého aj prechodného pobytu majú podanú žiadosť o nájomný byt. Zháňali sme dlho dokonca aj komerčný podnájom, pretože deti spravidla ubytovať nechcú. Pani Silvia nakoniec našla, no za nájomné zaplatí dve tretiny svojej výplaty. Stojí jej to za to, lebo strecha nad hlavou je dôležitá. Hľadali sme spolu možnosti, ako zvýšiť príjem domácnosti, zapojili sme súdy a exekútorov, aby bol otec detí prinútený prispievať pravidelne adekvátnou čiastkou. Pracujeme na vybavovaní oddĺženia. Sietujeme

rôzne organizácie ponúkajúce hmotnú pomoc (najmä potraviny). Sme matke oporou v komunikácii so školami detí v prípade problémov.

Pri tom všetkom naša psychologička pracovala s najstarším synom formou hrovej terapie a pracuje s najmladším synom, ktorý zároveň trávi každý pondelok poobede s dobrovoľníčkou pri doučovaní. Do spolupráce boli zapojené aj iné inštitúcie a organizácie: špeciálna ZŠ a špeciálna poradňa pre deti, špeciálna stredná škola s internátom, magistrát mesta, ubytovňa mesta, obecný úrad, Teach for Slovakia - denný tábor pre deti, potravinová banka, Centrum právnej pomoci, exekútor, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny - odbor sociálno-právnej ochrany, nadácia Socia, individuálni darcovia, prenajímateľ bytu, dobrovoľníčky - odľahčovačky, Centrá voľného času.

Tím Návrat Bratislava

PREŠOV

V Centre Návrat v Prešove pracoval tím 6 odborníkov v zložení psychológ, sociálny pracovník, špeciálny pedagóg. Pracovali sme so 174 rodinami, v ktorých žilo spolu 311 detí. Z toho bolo 62 biologických a 112 náhradných rodín.

Výzvy

◦ V práci s náhradnými rodinami sme robili **nezvykle veľa príprav žiadateľov o NRS**, v našom regióne sme boli jediní, kto ich v čase prísnych pandemických opatrení realizoval, takže záujemcov bolo veľa. Kvôli opatreniam sme niektorým chceli vyjsť v ústrety a robili sme stretnutia aj vonku v záhrade v bundách a s dekou okolo pásu. :)

◦ **Veľa rodín bolo vo veľmi vážnych krízových situáciách, veľa sme za nimi cestovali.** Vnímali sme prehĺbenie alkoholizmu, v 2 rodinách sme riešili ťažké ochorenie a následné úmrtie rodiča. Úrady fungovali veľmi obmedzene, veľa vecí sa dalo vybaviť online, čo bola veľká pomoc pre väčšinu ľudí, ale pre ľudí ohrozených chudobou bol kontakt s úradmi takmer nemožný. **Bolo nám ľúto, že kvôli nedostupnosti úradov alebo lekárov boli niektoré rodiny označené ako „zlyhávajúce“**, hoci urobili všetko, čo bolo v ich silách. O to menej času ostávalo na návštevy v rodinách, kde si nejak vedeli poradiť, ale teraz vieme ťažšie nadviazať prerušený kontakt. Vnímali sme aj to, že nás niektoré rodiny nechceli zaťažovať, báli sa, že je toho veľa a hľadali si viac vlastné zdroje riešení problémov.

◦ Od leta sme sa snažili vytvoriť **rovesnícku skupinku pre deti z náhradných rodín**, ale deti majú bohatý program, ťažko sa im hľadá čas. V lete sme ale zorganizovali 2 celodenné výlety, na ktorých vzniklo dosť priestoru na prebratie spoločných tém, aj individuálne rozhovory, preto zvažujeme, že budeme pokračovať takouto formou.

Radosti

◦ Hoci sme zažívali náročné situácie a bývali sme vyčerpaní, zažili sme, že sme stabilný, zohratý tím, podporili sme sa navzájom. Máme vzťahy postavené na dôvere a poznaní sa navzájom, aj svojich múch, tak sme to zvládali.

◦ Tešili sme sa z toho, že sa podarilo nájsť rodiny pre dve znevýhodnené deti. Jedno z nich má Downov syndróm. S oboma rodinami sme ostali v kontakte, osobnom alebo online.

◦ *„Veľa žijem deťmi, pobyty a výlety s nimi sú pre mňa veľmi dôležité. Tam ich vidno, ich potreby, realitu, bola som vďačná, že sa vydaril pobyt o otcovstve.“ (Alena Molčanová)*

Príbeh

Erik a Elenka sú teraz druháci, ale do pestúnskej rodiny prišli vo veku, keď mali dva a tri roky a za sebou ťažkú minulosť. U Erika sa začali stupňovať ťažkosti so správaním. Utekal z domu, bral peniaze, ako 7-ročný bol schopný zavolať si taxík a odviezť sa do iného mesta, zarezervovať si v autosalóne mercedes, párkrát volal tiesňovú linku 112. Vybral sa spod Tatier vlakom do Košíc a kúpil všetkým darčeky za peniaze, ktoré doma vzal. Aj pestúnski rodičia mali vážne zdravotné problémy a museli byť v nemocnici. Deti boli vtedy u tety. Zdalo sa, že ako rodina to bez problémov preklenú, ale pre Erika to bolo emočne veľmi náročné, nezvládol byť bez pestúinky, ktorá ho uspávala vždy, odkedy bol u nich. Na záver tohto obdobia išiel Erik na mesiac na diagnostický pobyt do liečebného sanatória.

Pestúnskej rodine sme poskytovali hlavne psychickú a emočnú podporu pri zvládaní Erikových stavov a nápadov. Krízovú intervenciu sme poskytovali hlavne pestúnovi a emočnú podporu pestúinke, aby dokázala ustáť aj deti, aj náročnejšie prežívanie pestúna. Sprevádzali sme ich pri formulovaní listu na tiesňovú linku, aby im odpustili

pokuty za zneužitie. Erik vyjadril potrebu starať sa o niekoho, tak sme pre rodinu našli dve mačiatka. Rodinu sme tiež sprevádzali aj špeciálno-pedagogicky pri uvažovaní o domácom vzdelávaní, aj pri výbere liečebno - výchovného sanatória. Urobili sme sietovanie, komunikovali sme s odborným personálom, psychologičkou, sociálnou pracovníčkou aj riaditeľkou. So všetkými sme konzultovali Erikovu anamnézu a formulovali sme odporúčania pre pestúnov. Súbežne s Erikovým pobytom sa u Elenky začalo prejavovať problémové správanie v škole, hlavne keď mala potrebu zastať sa Erika a brániť ho, niekedy aj agresívne.

Takéto deti sú náročné nielen pre dvoch skúsených pestúnskych rodičov, ale nevyhnutne to vyžaduje aj odbornú tímovú spoluprácu a scelovanie pohľadov viacerých odborníkov, ktorí potom volia najlepšie prístupy a metódy, ako podporiť rodinu a pestúnov, aby dokázali vytvoriť naozaj bezpečné a stabilné prostredie pre deti.

Tím Návrat Prešov

ŽILINA

V Centre Návrat v Žiline pracoval tím 7 odborníkov v zložení psychológ, sociálny pracovník, špeciálny pedagóg a asistent sociálnej práce. Pracovali sme so **180 rodinami**, v ktorých žilo spolu **337 detí**. Z toho bolo 100 biologických a 80 náhradných rodín.

Výzvy

◦ **Výchovné, psychologické alebo sociálne poradenstvo pre náhradné rodiny cez zoom** bolo pre nás možnosťou, ako byť s klientmi, ktorí žijú na odľahlejších miestach a v čase, ktorý im viac vyhovoval. Skúsenosťou sme overili, ktoré témy sa touto formou dajú riešiť a ktoré je vhodnejšie ponechať na osobné stretnutie.

Radosti

◦ Zorganizovali sme **letné denné tábory a víkendový pobyt pre rodiny**, ale bolo nám ľúto, že niektoré aktivity pre verejnosť sme z časových a kapacitných dôvodov nestihli. Napriek covidu sme robili niektoré skupinové aktivity, ako tréning profesionálnych rodičov, prípravu na NRS a aj Klub Malkáčov.

◦ *„Podarilo sa mi sprostredkovať 4 deti, ktoré v nových rodinách ďalej sprevádzam. Bolo za tým strašne veľa roboty, ktorá je nezmysuplná, administratívna, hrabanie sa v spisoch, ale bez nej by som neprepojila deti so žiadateľmi. Nakoniec sa mi to zdala byť najzmysuplnejšia práca.“ (Eva Stanková)*

◦ „4 rodiny sa presťahovali z unimobuniiek do bytov, alebo z 1-izbového bytu 7-členná rodina. Pracovali sme s nimi a vidno, že zlepšenie bytových podmienok prinieslo výsledok. Deťom sa dalo lepšie učiť, zlepšili si prospech, v rodine bolo menej napätia. Pomohli sme im nájsť si stabilnejšie zamestnanie.“ (Katka Hodošková)

◦ „Pracovala som s rodinami vo vylúčenej komunite na Bratislavskej, s dievčatami, ktoré vychovávajú ich babičky. Doučovala som ich v skupinkách aj individuálne. Pomocou hier a rôznych techník, niektoré som si vymyslela aj sama, ich motivujem, podporujem komunikáciu s učiteľkou, psychologičkou v škole.“ (Mária Sandánusová)

◦ Organizovali sme **tréning pre budúcich profesionálnych rodičov**, kde sa stretli zaujímaví ľudia a vnímali sme to ako veľmi zmysluplný čas. Veríme, že sa im bude v ich práci dobre dariť a aj deťom v ich starostlivosti.

Príbeh

Babka a tri vnúčatá, rodina. Prvýkrát sme ich navštívili v júni v ich prechodnom byte na odporúčenie úradu, psychologička a špeciálna pedagogička. Babka sa postarala na ťažkú situáciu, nedostatok financií aj pomoci s tromi deťmi, tiež ale ukázala veľkú odhodlanosť a snahu čo najlepšie sa o deti postarať. Najmladší chlapček nadšene poukazoval zošity, učebnice - v škole potreboval asistenta, ale na radosti z toho, čo sa naučil, mu to nijako neuberalo. A tak sme začali spolupracovať.

Babke a prostrednému dievčatku sa venovala psychologička, keďže prešli niekoľkými stratami pred začiatkom našej práce a ďalšie smutné udalosti na seba nenechali dlho čakať. S dievčatkom sme preto začali prácu na spracovaní osobnej histórie. Najmladšieho chlapčeka sme v lete vzali na denný tábor, neskôr sa mu venovala naša špeciálna pedagogička aj v rámci hrovej terapie. Najstaršiemu dieťaťu sme pomohli s odpustením zápisného na novej škole aj s internetovým pripojením.

Do práce sa zapojila tiež sociálna pracovníčka, ktorá sa venovala finančnej situácii v rodine. A nakoniec sa k spolupráci pripojila aj naša koordinátorka a psychologička v jednej osobe, ktorá s rodinou vytvorila pravidlá, tie by mali pomôcť k zjednodušeniu domáceho spolužitia.

V spolupráci pokračujeme aj v ďalšom roku, snažíme sa „byť tu“ pre každého z nich podľa toho, ako to práve potrebujú.

Tím Návrat Žilina

Pobyty a výlety

Víkendové a letné pobyty rodín sú vzácny čas pre rodiny, ktoré si môžu vymieňať skúsenosti a spoznávať sa s rodinami s podobnou životnou cestou. Pre detí z náhradných rodín je dôležité poznať rovesníkov, ktorí tiež nevyrastajú vo vlastnej rodine. A pre našich poradenských pracovníkov je čas s rodinami na pobyte významný, pretože je to príležitosť zažiť rodiny spolu dlhší čas, v prirodzených vzťahových situáciách. Často neskôr z toho vyťažia témy na ďalšie individuálne stretnutia. V minulom roku sme zorganizovali **4 víkendové pobyty pre náhradné rodiny**, po jednom v každom regióne, kde sídli naše centrá a **2 víkendové pobyty biologických rodín**. Na viacerých z nich sme sa venovali **téme otcovstva**, tomu, ako byť v dnešnej dobe „dost dobrým otcom“, zisťovali sme, ako deti vnímajú svojich otcov, a dali sme im príležitosť vyjadriť si to rôznymi spôsobmi, či už slovné alebo kresbou.

Cez prázdniny sa konal aj tradičný **letný pobyt pre náhradné rodiny v Hronci**, ktorý organizuje Asociácia náhradných rodín v spolupráci s našou organizáciou. Pobytu sa aktívne zúčastnili dobrovoľníci vyškolení a supervidovaní Návratom. Ich náplňou dňa bolo organizovanie programu deťom a odľahčovanie rodičov.

Keďže minulý rok bol stále ovplyvnený pandemickými obmedzeniami, využili sme čas na **2 jednodňové výlety** so staršími deťmi z prešovského centra, ktoré vytvorili priestor na spoznávanie okolia, trochu adrenalínu, ale aj hlboké rozhovory počas ciest.

Podporujeme deti vo vlastnej rodine

Dieťa v rodine v ohrození

1.

S rodinami v ohrození pracujeme, pretože mnohé **ich problémy sú riešiteľné**. Dá sa urobiť veľa preto, aby sme deti zastabilizovali vo svojich rodinách, ktoré to s podporou zvonka zvládnu. **Veríme tomu, že ak sa dá rodina a vzťahy v nej podporiť a zachrániť, treba pre to urobiť maximum.**

V minulom roku sme spolupracovali s 270 biologickými rodinami so 470 deťmi, z toho 101 rodín bolo nových.

S akými situáciami sme sa stretávali a s akými typmi problémov sme pomáhali rodinám v ohrození?

- Ekonomickú situáciu, príjem, dlhy a exekúcie – 103 rodín
- Situáciu počas vyňatia dieťaťa – 85 rodín
- Limity rodičovských zručností – 80 rodín
- Chýbajúce, nestabilné alebo nevhodné bývanie – 72 rodín
- Situáciu rodičov samoživiteľov – 66 rodín
- Zamestnanie – 49 rodín
- Závislosti rodičov alebo detí – 43 rodín
- Situáciu mnohodedných rodín (so 4 a viac deťmi) – 34 rodín
- Rodiny s handicapovaným členom – 25 rodín
- Domáce násilie – 18 rodín
- Ťažkosti vyplývajúce zo psychiatrickej diagnózy rodiča – 16 rodín
- Situáciu rodín s rodičom vo výkone trestu – 15 rodín
- Situáciu spojenú s úmrtím rodiča – 15 rodín
- Situáciu maloletých rodičov – 4 rodiny

v **44** rodinách
sme zabezpečovali
asistovaný kontakt
dieťaťa s rodičmi

16 detí sa vrátilo
do svojej rodiny

8 tehotných žien
sprevádzaných
v období tehotenstva

Ako sme im pomáhali?

Rozvíjali u nich **rodičovské zručnosti**, hovorili sme s nimi o tom, čo ich deti potrebujú a ako to môžu naplniť. Ale mnohým rodinám sme museli najprv pomôcť riešiť **základné životné potreby**, aby neskôr vládali venovať lepšie deťom. Niekde sme pracovali na **zmiernení napätia** medzi členmi rodiny s využitím mediácie (**14** prípadov), niekde sme riešili **násilie**, alkoholizmus a iné **závislosti, ktoré sa vplyvom ekonomického a sociálneho tlaku a napätia niekde zhoršili**. Niekde bránili dobrému rodičovstvu **psychiatrické ťažkosti** rodičov alebo detí.

Pre väčšinu rodín v ohrození je zložitá **vybaviť veci na úradoch a súdoch**. V minulom roku to bolo kvôli pandemickým opatreniam ešte zložitejšie. Aj úrady a lekári často fungovali viac telefonicky a online, čo pre mnohých ľudí vybavovanie zjednodušilo, ale pre niektoré rodiny sa služby stali naopak takmer nedostupné. **Tam, kde sme boli zvyknutí rodičov iba sprevádzať alebo im poradiť, ako niečo vybavia, sme v minulom roku museli často riešiť situácie doslova za nich a v ich mene**, pretože inak by sa k pomoci nedostali aj niekoľko mesiacov. Rodiny sme navštevovali **v ich domácom prostredí**, monitorovali sme ich situáciu, hľadali, čo sú ich silné stránky, na ktorých sa dá stavať.

Pracovali sme s rodičmi, s ktorými práve deti nežili, **55** detí bolo umiestnených v rôznych zariadeniach a **30** detí v náhradnej rodinnej starostlivosti. Hľadali sme spôsoby, ako podporiť kontakt rodičov s deťmi tak, aby to bolo pre ne prospešné a bezpečné. **16** detí sa vrátilo do svojej rodiny a sprevádzali sme ich aj po návrate domov pri obnovovaní rodinných vzťahov. V **44** rodinách sme zabezpečovali asistovaný kontakt dieťaťa s rodičmi v situácii rozvodu alebo rozchodu. Sprevádzali sme **8** tehotných žien obdobím tehotenstva, aby urobili rozhodnutie o bezpečnej budúcnosti svojho dieťaťa a aby sme predišli tomu, že dieťa ostane opustené alebo bude strádať.

Hľadali sme zdroje pomoci pre rodiny v ich širšej rodine, blízkom okolí, susedstve a snažili sme aj sieťovať odbornú pomoc, podľa potrieb rodín.

Hľadáme rodinu opusteným deťom

Dieťa na sprostredkovanie

2.

Zameriavame sa na **vyhľadávanie rodín pre deti, ktoré dokonca dostali svoju skratku ŤUD – ťažko umiestniteľné deti**. Ide o deti, ktoré sa nepodarí v krátkom čase umiestniť do rodín, lebo žiadatelia, ktorých oslovia vo svojom regióne, o ne neprejavili záujem. Často sú to deti staršie ako si žiadajú budúci náhradní rodičia, deti so zdravotnými ťažkosťami, deti rómskeho etnika, niekedy sú to dvojčičky alebo súrodenecké skupiny, ktorým sa hľadá pestúnska rodina. Spisy takýchto detí sa dostanú k nám a my **aktualizujeme ich údaje v databáze, aby sme zvýšili ich šancu nájsť rodinu a aktívne oslovujeme tých, ktorí sa u nás pripravovali alebo už majú doma deti, ale vieme, že mali záujem o ďalšie.**

Minulý rok našimi rukami prešlo **319** spisov takýchto detí. Pre **9** detí sme našli novú rodinu a v ďalších **4** prípadoch prebiehal proces sprostredkovania, ale ešte sa neukončil. Nevyzerá to ako veľké číslo, ale pre nás to je 9 detí, ktoré dostali šancu na život v rodine. Inak im hrozil dlhoročný pobyt v prostredí bez hlbokého výlučného vzťahu, aký môžu poskytnúť len rodičia.

Pandemická situácia v minulom roku zasiahla veľmi negatívne do možnosti postarať sa o tých najmenších, bábätká opustené v pôrodniciach. V predchádzajúcich rokoch sme rozbiehali **projekt Dominika pre Kukulíka**, v ktorom sa vyškolené dobrovoľníčky „Dominiky“ venovali niekoľko hodín denne bábätku na novorodeneckom oddelení, aby tam malo „svoju“ osobu, užilo si objatie, hojdanie, masírovanie a láskavú trpezlivú starostlivosť,

na ktorú sestričky pri všetkej snahe nemajú čas. V minulom roku boli takéto návštevy v nemocniciach takmer nemožné, podarilo sa nám sprevádzať pobytom v nemocnici iba 1 bábätko. Podarilo sa však vyrobiť a odovzdať s pomocou dobrovoľníčok **8 Kufrikov pre Kukulíka – kufrikov spomienok na prvé dni života**. Tešíme sa, že obdobie uzavretých oddelení snád končí a služba pre najmenšie opustené deti sa čoskoro znova rozbehne. **Napriek pandémie sa darilo jednať s Nemocnicou Ružinov UNB, kde by služba mala začať v priebehu roka 2022.**

Podporujeme deti v náhradnej rodine

Deti v osvojení, pestúnskej rodine alebo náhradnej osobnej starostlivosti

V minulom roku sme rôznym spôsobom a v rôznej intenzite spolupracovali s **493 náhradnými rodinami**, v ktorých žije **856 detí**. S radosťou sme sprevádzali **64 detí v adaptačnej fáze** v prvom roku po ich príchode do rodiny. V tomto čase sa kladú významné základy budúceho vzťahu, mohli sme rodičov sprevádzať v tom, ako si nastaviť očakávania od seba aj od dieťaťa, poradiť v adaptácii partnerského vzťahu na príchod dieťaťa, hovoriť veľa o špecifických potrebách detí, ktoré zažili odlúčenie od matky a prípadné ďalšie straty. Na opačnej strane detstva sme pripravovali **21 mladých ľudí procesom ukončenia náhradnej rodinnej starostlivosti**.

Pre deti v pestúnskej alebo náhradnej osobnej starostlivosti je špecifické, že môžu udržiavať kontakt s biologickými rodičmi alebo súrodencami. Naším cieľom je pritom pripraviť dieťa, náhradných rodičov aj biologických rodičov na vzájomné stretnutia, telefonáty alebo písomný kontakt, aby to bola pre deti pozitívna a bezpečná skúsenosť. **Pri kontakte s biologickými rodičmi sme sprevádzali 59 detí a so súrodencami 29 detí**. Odľahčovacie aktivity sme pomohli zabezpečiť **48** rodinám.

Na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti formou osvojenia, pestúnstva alebo náhradnej osobnej starostlivosti sme **pripravili 132 žiadateľov** a prípravu sme aktualizovali ďalším **107** rodičom. Tešíme sa, že **16 rodičov sa u nás pripravovalo prijať tzv. „ťažko umiestniteľné dieťa“**, čím pomôžu tým najzraniteľnejším deťom, ktorým by inak hrozil dlhoročný pobyt

v CDR (Centrum pre deti a rodinu, predtým detský domov).

V **130** rodinách sme využívali rôzne **špecializované programy a terapeutické postupy** podľa ich potrieb. Medzi naše základné postupy patrí práca s Knihou života a životnou históriou, dotyková terapia, filiálna terapia a terapia hrou a sandplay. Ďalšie metódy sme využívali podľa získaných skúseností a vzdelania našich poradenských pracovníkov, ktorí sa priebežne vzdelávajú v rôznych metódach a terapeutických smeroch, predovšetkým v dyadickej, systemickej a naratívnej terapii.

Záleží nám na tom, aby deti rozumeli, čo sa s nimi deje a aby mali možnosť sa vyjadriť k svojej situácii, preto sme **zistovali názor dieťaťa v 27 rodinách**. V **11** prípadoch sa napriek pandemickej situácii podarilo zorganizovať **prípadovú konferenciu s účasťou dieťaťa**, na ktorú deti aj rodičov vopred pripravujeme a následne ju zhodnotíme tak, ako to táto metóda vyžaduje.

Významnou pomocou pre náhradné rodiny je zdieľanie skúseností. V minulom roku fungovalo, hoci v obmedzenom režime a často online, **18 podporných skupín a klubov náhradných rodičov** a **5** skupín pre rodičov maličkých detí, čo znamenalo spolu **83** stretnutí.

Terapeutické postupy, ktoré sme používali v rodinách

- Práca so životnou históriou a Knihou života – 62 rodín
- Dotyková terapia – 30 rodín
- Program pripútania – 16 rodiny
- Filiálna terapia – 14 rodín
- Iné špecializované terapeutické postupy (dyadická terapia, hrová terapia, prvky naratívnej a systemickej terapie a arteterapie) – 19 rodín

prípravili sme
rodičov pre
239
detí

493 náhradných
rodín, s ktorými sme
spolupracovali

4. Podporujeme deti na ceste k samostatnosti

Mladí dospelávajúci a dospelí

Minulý rok sme sprevádzali **na ceste k samostatnosti 33 mladých dospelých ľudí z náhradných a biologických rodín**. Poskytovali sme im individuálne poradenstvo v mnohých praktických témach týkajúcich sa ukončenia náhradnej rodinnej starostlivosti, osamostatňovania sa od svojej rodiny, pri vybavovaní právnych úkonov, pri komunikácii s pôvodnou biologickou rodinou, pri začleňovaní sa do pracovného procesu a spoločenského života.

Veľkou témou pri práci s mladými bolo hľadanie vlastných koreňov, premýšľanie o svojej minulosti a budovanie identity, v čom sme využívali aj psychologické poradenstvo a terapeutické prístupy. Podporovali sme ich participáciu na zmenách.

Podporovali sme tiež v rozhodovaní a riešení svojej situácie **10 maloletých rodičov**, sprevádzali sme ich tehotenstvom a začínajúcim rodičovstvom.

Pre mladých ľudí sú veľmi nápomocnou formou práce na sebe podporné skupiny. V minulom roku sa nám napriek pandemickej situácii podarilo zrealizovať **17 stretnutí 4 rôznych skupín starších detí a teenagerov**.

V práci s mladými dospelávajúcimi a dospelými najviac využívame pomoc dobrovoľníkov. Do individuálnej práce s mladými, pomoci s doučovaním a zmysluplným trávením voľného

času detí sa ich zapojilo **45**. Mnohým deťom mohli pomôcť hlavne vďaka online komunikácii, hoci boli fyzicky vzdialení od miest, kde sú naše centrá alebo kde žijú rodiny. Vďaka tomu vznikli celkom nečakané kontakty a mohli sme ponúknuť pomoc aj rodinám, ku ktorým by sa dobrovoľníci ťažšie dostali osobne. Dobrovoľníci vypomáhali aj v rámci **odľahčovacej služby v 48** náhradných rodinách a rodinách v kríze.

S deťmi a mladými pracujeme vždy v kontexte celej rodiny, ale v niektorých prípadoch sa im venujeme aj individuálne.

V minulom roku sme najčastejšie riešili

- Výchovné problémy – 173 detí
- Rozvoj a podporu pri učení – 98 detí
- Traumatické udalosti, šikanu a stratu blízkych – 92 detí
- Poruchu fetálneho alkoholového spektra – 25 detí
- Domáce násilie na deťoch – 17 detí
- Záškoláctvo – 17 detí

Venujeme pozornosť sieťovaniu, šíreniu a výmene skúseností

Sieťovanie, šírenie a výmenu skúseností a vôbec spoluprácu všetkých hráčov v sociálnoprávnej ochrane detí vnímame stále naliehavejšie ako veľký a doteraz málo využitý zdroj pomoci rodinám.

- angažujeme sa v iniciatíve **Synapsia** v Prešove
- pracovníčky Návratu sú aj členkami sociálnych komisií miestnych zastupiteľstiev, a to v Prešove, Žiline a bratislavskej mestskej časti Dúbravka
- sme členmi **Multidisciplinárnej skupiny odborníkov** pre podporu ochrany detí pred násilím v Bratislave a Trnave
- zúčastnili sme sa **46 sieťovacích stretnutí** pri riešení konkrétnych situácií klientov

Vzdelávame

V oblasti vzdelávania, ktorú považujeme v súčasnosti za jednu z našich kľúčových aktivít, sme v minulom roku pripravili niekoľko príležitostí:

- zrealizovali sme **15 seminárov/webinárov** pre celkovo cca **250 účastníkov** - rodičov, náhradných rodičov, profesionálnych rodičov a odbornú verejnosť s rôznorodými témami ako *attachment, základy dotykovej terapie, budovanie zdravého vzťahu u traumatizovaných detí, práca so životnou históriou a hľadanie koreňov prijatých detí, práca s dieťaťom z náhradnej rodiny alebo s náročným životným príbehom v škole, vedenie prípadových stretnutí*
- 2 krát odborný **Tréning lektorov Terapie dotykom** - **14** účastníkov
- zúčastnili sme sa aktívnym príspevkom **konferencie pre pediatrov v Jasnej**, učiteľskej konferencie **Učíme pre život** s témou **Dieťa s ťažkým životným príbehom v škole**, konferencie **Pěstounství jako zápas o duši** organizovanej Sdružením pěstounských rodín v Brne, konferencie **Očami detí s FASD** a online diskusie **Prínos sociálnej práce v starostlivosti o duševné zdravie**
- individuálne sme podporovali **21 laických poradcov** pre náhradné rodiny
- zorganizovali sme **Akreditovaný kurz prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti** - 15 účastníkov

Odborná konferencia **Dosť dobré detstvo. Je to dosť?**

Usporiadali sme **konferenciu Dosť dobré detstvo. Je to dosť?** *Odborná konferencia o vplyve nepriaznivých skúseností z detstva na psychické a fyzické zdravie človeka v dospelosti.* Kedy je detstvo zdravé, spokojné a „dosť dobré“? Odozneli na nej nasledujúce príspevky od renomovaných slovenských a českých odborníkov:

- **Adverzní dětské zkušenosti a jejich následky pro sociální chování a celkové zdraví – psychoterapeutka PhDr. Petra Winnette, Ph.D. – Natama – Institut rodinné péče**
- **Skúsenosť v detstve vplýva na život v dospelosti – MUDr. Natália Kaščáková, Ph.D. psychiatrická a psychoterapeutka, výskumníčka**
- **Dieťa s náročnými detskými skúsenosťami v pestúnskej rodine ako klient Návratu (príklad dobrej praxe)– psychologička Mgr. Denisa Ničková – Centrum Návrat Žilina**
- **Vývoj témy detí s náročným detstvom na Slovensku – odkiaľ a kam kráčame? rozhovor prof. MUDr. Jozef Hašto, PhD. a Mgr. Zuzana Zimová**
- **Čo máme a čo potrebujeme, aby detstvo bolo dosť dobré? Panelová diskusia – PhDr. Petra Winnette, Ph.D., MUDr. Natália Kaščáková, Ph.D., prof. MUDr. Jozef Hašto, PhD., Mgr. Zuzana Zimová, Mgr. Soňa Očkášová, Mgr. Denisa Ničková**

Naživo sa konferencie zúčastnilo 50 ľudí, zo záznamu si ju pozrelo ďalších viac ako 200 ľudí. Záznam panelovej diskusie je dostupný na našom youtube kanáli.

Vyvíjame advokačné a lobingové aktivity

Advokácii a lobingu sa venujeme už od svojho vzniku:

- s niekoľkými **samosprávami** sme spolupracovali na rozvoji **prorodinných a na dieťa orientovaných komunitných služieb** (samosprávne kraje: BSK, TTSK, PSK, ŽSK, BBSK, mestá a obce: Banská Bystrica, Zvolen, Žilina, Turie, mesto Bratislava a mestské časti Ružinov a Vajnory, Trnava, Bernolákovo, Malacky, Prešov, obce - Lomnička, Torysa, Kyjov, Drienov, Huncovce)
- v rámci praxe a práce v terénnych službách sme rozvíjali **partnerskú spoluprácu s UPSVR** v Trnave, Bratislave I-V, Pezinku, Malackách, Senci, Nitre, Dunajskej Strede, Starej Ľubovni, Prešove, Poprade, Kežmarku, Vranove, Snine, Medzilaborciach, Košiciach, Žiline, Bytči, Námestove, Čadci, Brezne, Banskej Bystrici, Krupine, Detve, Zvolene, Banskej Štiavnici, Žiari nad Hronom a Žarnovici)
- venovali sme sa **advokácii práv detí** aj za aktívnej participácie **Kancelárie verejného ochrancu práv**
- naši odborníci boli členmi **expertného tímu pri Ústredí práce sociálnych vecí a rodiny**, ktorá sa zaoberala analýzou umiestňovania detí do ústavnej starostlivosti a **komisie pri**

MPSVR zameranej na stanovenie pravidiel procesu, dôvodov a metodiky pre vynímanie detí z biologických rodín

◦ spolupracovali sme so **Slovenským národným strediskom pre ľudské práva** pri advokovaní práv rodinných príslušníkov klientov, s **CPPPP, Áno pre život a Nadáciou J&T** a **Sociou** pri riešení podpory a vážnych pre rodinu ohrožujúcich situácií

◦ **3 naše odborné pracovníčky sú členkami sociálnych komisií** obecných zastupiteľstiev v Žiline, Prešove a bratislavskej Dúbravke ako expertky neposlankyne

◦ v rámci širokej **spolupráce s Magistrátom hlavného mesta Bratislavy** sme sa zúčastnili viacerých aktivít: tvorba komunitného plánu sociálnych služieb Mesta Bratislavy na obdobie 2020-2030 v 2 pracovných skupinách (Ľudia bez domova a Deti, mladí ľudia a rodiny v ohrození), pripomienkovali sme Projekt dostupného bývania a Štatút krízového bývania

◦ zúčastňovali sme sa stretnutí **multidisciplinárnej skupiny spolupracujúcich odborníkov** na úrovni BSK

◦ spolu s inými organizáciami združenými v platforme Koalícia pre deti Slovensko sme lobovali za to, **aby post komisára pre deti zastávala apolitická osobnosť s odbornými skúsenosťami a širokou dôverou**

Oslovujeme širokú verejnosť

O našej práci a klientoch chceme hovoriť zaujímavo, ale zároveň citlivo a profesionálne. V spolupráci s kreatívnymi ľuďmi a umelcami **zvyšujeme citlivosť ľudí pre ozajstné potreby detí, otvorenosť pre prijatie dieťaťa a toleranciu okolia voči rodinám**, ktoré opustené dieťa prijali a k potrebám rodín, ktoré sa snažia prekonať kritické obdobie a vytvárať dobrý domov pre svoje deti. Šírime témy pre **posilnenie rodičovských zručností všetkých rodičov**. Využívame široké spektrum možností: **diskusie, eventy, výstavy, dokumentárne filmy, spoty, rozhlas, televíziu, internet či tlač, happeningy a festivaly**. Snažíme sa **vyvolať diskusiu a zamyslenie a motivovať ľudí k aktívnemu zapojeniu** nielen počas Vianoc a nárazových mediálnych charitatívnych projektov, kde neraz prevažuje emocionálne vydieranie.

◦ o téme náhradného rodičovstva a systémovej podpore rodín a Návrate sme uverejnili **12** blogov v Denníku N, niektoré z nich nesú podnadpis „Učím sa od detí“, pretože sú inšpirované otázkami alebo postrehmi maličkých, poskytli sme rozhovory pre DenníkN, aktuality.sk, Rádio Lumen, TV Lux, boli sme hosťami Zuzany Kovačič Hanzelovej v štúdiu denníka SME a v menšej miere sme spolupracovali (RTVS, Regina, in.ba)

◦ na sociálnych sieťach sme zdieľali s **6 500** priateľmi príbehy našej dennej praxe a uverejňovali pozvánky na naše podujatia

a výstupy z nich

- pokračovali sme v tvorbe sérii videí **Rozhovory o vzťahovej väzbe zo života a praxe** na youtube kanáli Návratu so Zuzanou Zimovou a inými odborníkmi na rôzne témy
- získali sme ocenenie **Roma Spirit** za našu prácu s rómskymi rodinami a odbornú podporu náhradných rodín, ktoré prijali rómske alebo inak znevýhodnené dieťa, vďaka čomu sme mohli viac v médiách hovoriť o týchto dôležitých témach
- urobili sme **dotlač žiadaných publikácií** Rodič ako detské ihrisko, Ako sa môže meniť rodina a Aby rozhodli váš rozhod
- organizačne a metodicky sme sa podieľali na tvorbe **podcastu Pomáhať znamená rozumieť**, ktorý prináša inšpiratívne rozhovory s ľuďmi, ktorí spôsobili zmenu v nejakej oblasti pomoci
- **výstavu fotografií Najviac zo všetkého** sme uviedli v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene a **In mimino veritas** v shopping parku Európa v Banskej Bystrici
- v Banskej Bystrici sme zorganizovali **happening** pre rodiny s témou **Otcovstvo** na podporu vzťahu otcov a detí
- verejnosť sme zapojili do preventívneho programu **Krabi-ce sily** pre matky zo zraniteľných skupín, kde mohli darcovia pribalíť do škatule s rôznymi praktickými darčekom aj dopis pre konkrétnu matku s povzbudzujúcimi slovami

Natočili sme dokumentárny film **Keď pôjdeme, tak prestane pršať** o mame a troch už dospelých sestrách vyrastajúcich v náhradnej rodine, ktorý citlivo ale veľmi jednoznačne zobrazuje dôležitosť rodinných vzťahov v detstve pre dobrý život v dospelosti. Film bol neskôr vysielaný na STV2. A vy si ho môžete pozrieť na youtube načítaním tohto QR kódu:

PodĎakovanie za pomoc a spoluprácu

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akoukoľvek pomocou uľahčujú prácu a umožňujú venovať sa tomu, čo považujeme za svoju úlohu, všetkým, čo nám pomáhajú udržiavať v chode naše počítače, webstránky, priestory alebo nám pomáhajú priamo v práci s deťmi a rodinami.

Za podporu a spoluprácu Ďakujeme:

Alfonz Haviar, Áno pre život, Artforum, Attila Molnár, Beáta Hirt, Beáta Konkoliová, BMW Group M, Bratiska, Branislav Lulek, CPPP Bratislava 3, Diana Juriščinová, Diecézna charita Žilina, Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Evelyn Balaszová, Fakultná nemocnica Trenčín, FÚ Brezno, Global Payments, Hanka Odzganová, Janka Izraelová, Janka Kropáčová, Janka Suchá, Janka Štulajterová, Jarka Bendáková, Jarka Dávidová, Jitka Boldová, Jozef a Andrea Kubačákovci, Jozef Možiešik, Katarína Harvanová, Kedros, Komunitná nadácia zdravé mesto, Konekt Zvolen, Kristína Maková, Kronospan, Lubomír Samák, Luboslava Kvasnicová, Marek Šulík, Mário Dermek, Martin Dubovský, Martina Kočíková, Martina Laskovičová, Mesto Žilina a komunitné centrá mesta, Michal Butek, Michal Žarnay, Mirka Korbelová, Merchyou, Monika Psotná, Nadácia Kia Motors Slovakia, Nadácia Rozum a cit, Nadácia ŽSK, Náruč, Neonatologická klinika Nemocnice F. D. Roosevelta, Novorodenecké oddelenie nemocnice vo Zvolenem Oko Zvolen, Pavol Šiška, Peter Coch Shaman, Peter Huray, Peter Majchrák, Petra Winnette, Považské múzeum v Žiline, Rastislav Gálik, Relevant, rodina Lališová, rodina Trulíkovcov, rodina Ursínyová, Rovnováha, Sdružení pěstounských rodin, Brno, Siemens, Slovenské elektrár-

ne, Stanislava Nádaždiová, Stanka Kotučková, Terézia Gallová s dcérkou, Tilia, Very Goodies, Viera Hojnošová, Willing, Wilo CS, Záhrada – Centrum nezávislej kultúry, Zenith Media, Zuzana Polomová, Zuzana Ruppeltdtová, Zuzana Tomanová, Zuzana Úradníčková, Zuzana Vasičáková Očenášová, Zuzana Zimová a zamestnanci firiem NN, Schneider Electric, Dell a IBM

Špeciálne podĎakovanie patrí všetkým dobrovoľníkom a laickým poradcom, bez ktorých by sme niektoré naše služby nemohli poskytovať, neoceniteľní sú na Kluboch, pobytoch aj v individuálnej práci v rodinách.

Zvláštne podĎakovanie patrí tým, ktorí podporujú Návrat finančne priamym darom alebo cez platformy Darujme a YourCause, a tým prispievajú k stabilite našej organizácie a poskytovaných služieb.

Nadační a NGO partneri:

soc'za

Firemní partneri:

Mediální partneri:

Finančná správa

Súvaha k 31. 12. 2021

ÚČET		AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	316 874,90 EUR	
*023	Dopravné prostriedky	101 202,61 EUR	
*081	Oprávky k budovám, halám a stavbám	-97 703,28 EUR	
*083	Oprávky k dopravným prostriedkom	-54 455,58 EUR	
*112	Materiál na sklade	8 138,08 EUR	
*211	Pokladňa	2 125,52 EUR	
*221	Peniaze na BÚ	610 321,43 EUR	
*311	Odberatelia	860,31 EUR	
*314	Poskytnuté prevádzkové preddavky	150,00 EUR	
*315	Ostatné pohľadávky	13 203,71 EUR	
*321	Dodávatelia		687,34 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy		35 176,51 EUR
*325	Ostatné záväzky		225,73 EUR
*336	Záväzky voči poisťovniam	18,38 EUR	
*343	Daň z pridanej hodnoty		6,14 EUR
*346	Dotácie a ostatné zúčtovanie so štátnym rozpočtom		89 465,99 EUR
*381	Náklady budúcich období	1 937,81 EUR	
*384	Výnosy budúcich období		319 369,00 EUR
*385	Prijímy budúcich období	66 586,90 EUR	
*391	Opravná položka k pohľadávkam	-5 176,00 EUR	
*428	Nerozdeľený zisk, strata minulých rokov		420 731,00 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní (strata)		97 080,28 EUR
*472	Sociálny fond		1 342,80 EUR
SPOLU		964 084,79 EUR	964 084,79 EUR

Výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2021

ÚČET		NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	19 487,90 EUR	
*502	Spotreba energie	4 136,34 EUR	
*511	Opravy a údržba	3 103,18 EUR	
*512	Cestovné	1 846,61 EUR	
*518	Ostatné služby	130 725,60 EUR	
*521	Mzdové náklady	373 046,78 EUR	
*524	Zákonné sociálne poistenie	128 850,42 EUR	
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	13 344,10 EUR	
*532	Daň z nehnuteľnosti	887,89 EUR	
*538	Ostatné dane a poplatky	161,12 EUR	
*542	Pokuty a penále	79,40 EUR	
*545	Kurzové straty	10,25 EUR	
*546	Dary	567,95 EUR	
*549	Iné ostatné náklady	4 811,18 EUR	
*551	Odpisy DNM a DHM	34 263,56 EUR	
*554	Predaný materiál	676,53 EUR	
*563	Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	13 337,50 EUR	
*602	Tržby z predaja služieb		28 225,40 EUR
*621	Aktivácia materiálu a tovaru		105,00 EUR
*645	Kurzové zisky		40,61 EUR
*649	Iné ostatné výnosy		593,42 EUR
*651	Tržby z predaja DHM a DNM		5 500,00 EUR
*654	Tržby z predaja materiálu		1 680,55 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb		140 788,76 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		58 697,08 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane		69 696,05 EUR
*691	Dotácie		521 089,70 EUR
VÝNOS		97 080,28 EUR	729 336,29 EUR
		729 336,29 EUR	826 416,57 EUR

Prehľad hospodárenia - Výdavky a Príjmy

VÝDAVKY

Režijné náklady súvisiace so službami pre rodiny a deti (nájomné, energie, cestovné, telekomunikačné náklady, náklady na pobyty rodín, terapeutické pomôcky, nákup pomôcok na kluby náhradných rodín, informačné materiály, kancelársky materiál)	66 383,95 €
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám a deťom	373 518,27 €
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	134 276,31 €
Ostatné náklady (výdavky spojené s realizáciou vzdelávania UPSVR, vzdelávanie zamestnancov, spracovanie účtovníctva, poistenie majetku, odpisy, bankové poplatky, daň z nehnuteľnosti)	115 520,09 €
Náklady na mediálne a FR kampane	39 637,68 €
SPOLU	729 336,29 €

PRÍJMY

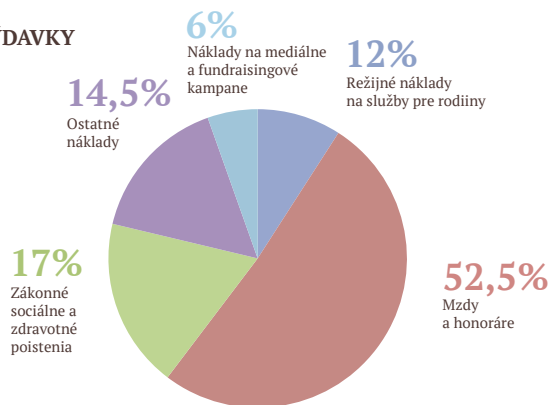
Príjem z podielu zaplatenej dane	61 602,94 €
Príjem z podielu zaplatenej dane*	8 095,61 €
Samosprávne kraje (Banskobystrický, Bratislavský, Trnavský, Žilinský, Prešovský)	129 928,41 €
Mestá a obce (Prešov, Magistrát Hl. mesta Bratislava)	15 708,00 €
ÚPSVaR CDR a ÚPSVaR Stará Ľubovňa **	126 867,15 €
MPSVaR***	40 237,53 €
MPSVR Implementačná agentúra	208 348,61 €
Nadácia Orange	18 261,49 €
Iné nadácie (Nadácia SLSP, Nadácia Pomoc druhému, Nadácia Socia, Nadácia Unicredit, Nadácia ESET, Nadácia KIA a iné)	46 034,37 €
Dary od fyzických osôb	58 697,08 €
Dary od právnických osôb	76 492,90 €
Tržby z predaja služieb - vzdelávacie semináre, poradenstvo	28 225,40 €
Ostatné príjmy (príspevky od klientov za jednotlivé služby, predaj publikácií)	7 919,08 €
SPOLU	826 416,57 €

* Odpisy DHM nadobudnutého v roku 2011, 2015 a 2020.

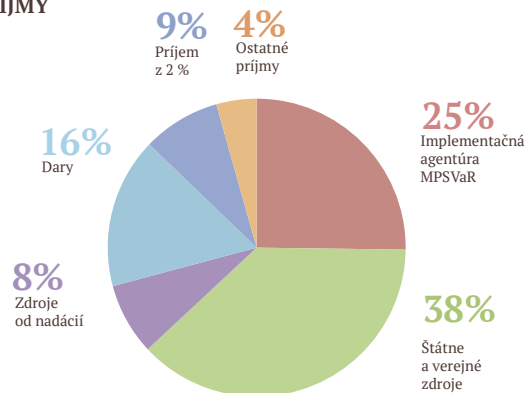
** Z finančného príspevku z Ústredia práce sa v roku 2021 nakúpil DHM v sume 18860,-, do výnosov v roku 2021 išlo 4392,92 €. Zvyšná suma sa bude odpisovať.

*** Okrem dotácie na vykonávanie Sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately v sume 6840,-€ nám boli poskytnuté prostriedky na odmeny zamestnancov po 2. a 3. vlně covid v sume 35397,53 €.

VÝDAVKY

PRÍJMY

**SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA
ČLEMA O STATUTÁRNOM ORGÁNE ORGANIZÁCIE
Návrh, občianske združenie****Správa z auditu účtovnej zväzky****Názov**

Ukutočnené sme audit účtovnej zväzky Organizácie Návrh, občianske združenie, ktorá obsahuje účtovnú zväzku k 31. decembru 2021 a porovnaniu k účtovnej zväzke k 31. decembru 2021, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zväzad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná zväzka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Organizácie k 31. decembru 2021 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za audit účtovnej zväzky. Od Organizácie sme nezískali podľa ustanovení zákona č. 423/2015 Z. z. o štátnom audite a o zмене a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom audite“) žiadnych sú etky, vrátane Etického kódu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej zväzky a správu sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky, sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štátneho orgánu a oboj s pozverených spravovacím za účtovnú zväzku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej zväzky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za lie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej zväzky, ktoré neobahujú významné nesprávosti. Či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Prí zostavovaní účtovnej zväzky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti o účtovníctve, ktoré by mal v šmykle Organizácia skutočne alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemajú realistickú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené spravovaním sú zodpovedné za dohľad nad procesom finančného vykazovania Organizácie.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej zväzky

Našu zodpovednosťou je získat primerané usúdenie, či účtovná zväzka ako celok neodohráva významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydat správu audítora, vrátane názoru. Primerané usúdenie je usúdenie vysokej kvality, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú tie, ak by sa dali odôvodnene očakávať, že jednotlivá alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej zväzky.

V rámci nášho uskutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachovávame profesionálny skepticismus. Očím toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávosti účtovnej zväzky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie záležitosti pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v oblasti chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajnú dorozuku, falšovanie, úmyselné vynechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obštie interné kontroly.
- Obdobnujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhnuť auditorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom výjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Organizácie.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zväzad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie v rámci súvňasích informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.
- Rozbieame záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve použilo predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významné neistota v súvislosti s uskutočnením alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne sponchytní schopnosť Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospievame k záveru, že významné neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na závislosť informácií uvedených v účtovnej zväzke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor, naše závery vychádzajú z auditorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Buďme upozorniť alebo okolnosti však má spôsobiť, že Organizácia prestane pokračovať v nepretržitosti činnosti.
- Hodnotíme obsah prezentácií, štruktúru a obsah účtovnej zväzky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná zväzka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými spravovaním komunikujeme očím iného o plánovanom rozsahu a harmonizovaní auditu a o významných záležitostiach audítora, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov**Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe**

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš výššie uvedený názor na účtovnú zväzku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s auditom účtovnej zväzky je našou zodpovednosťou obmedzená sie s informáciami uvedenými vo výročnej správe a presidente. Či tieto informácie nie sú vo významnom neistota s audítovanou účtovnou zväzkou alebo našim poznatkom, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zväzky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdiť sme, či výročná správa Organizácie obsahuje informácie, ktoréby uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe práce vykonaných počas auditu účtovnej zväzky, podľa nášho názoru:
- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2021 sú v súlade s účtovnou zväzkou za daný rok,
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Očím toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a službi v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zväzky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávosti vo výročnej správe, ktorá sme získali pred dátumom vydania tejto správy audítora. V tejto súvislosti neexistujú žiadne, ktoré by sme mali uviesť.

11. mája 2022

MaxAudit, s.r.o., D. Diabáča 775/33, 010 01 Žilina, Licencia SKAU č. 298
Fig. Bk. Kabeľ, Bratislava, audítora, Licencia SKAU č. 924

CENTRÁ PRE NÁHRADNÚ RODINNÚ STAROSTLIVOSŤ A CENTRÁ POMOCI RODINE

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Pluhová 1, 831 03 Bratislava
tel.: +421 252 444 361
sanácia rodín: +421 918 111 155
navrat@navrat.sk

Poradenské miesto v Trnave

Trhová 2, 917 01 Trnava
mob.: +421 917 649 478
navrat@navrat.sk

Centrum Návrat v Prešove

Svätoplukova 12, 080 01 Prešov
tel.: +421 517 711 679
+421 918 391 019
+421 918 653 818-9
navratpo@navrat.sk
*(s pôsobnosťou v prešovskom
a košickom kraji)*

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Námestie SNP 16 (Beniczského pasáž)
974 01 Banská Bystrica
tel.: +421 484 143 897
+421 907 518 180
+421 918 653 817
navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Republiky 31, 010 01 Žilina
tel.: +421 417 234 273
+421 907 706 523
navratza@navrat.sk

Poradenské miesto v Soblahove, Trenčín

mob.: +421 907 706 523

Infolinka nielen o adopcii:
+421 907 80 80 80

www.adopcia.sk
www.navrat.sk

Bankové údaje:

Prima banka Slovensko, a. s.

Číslo účtu IBAN:

SK14 3100 0000 0040 0045 8116

SWIFT: LUBASKBX

IČO: 31746209

Návrat, o. z. je registrované na MV SR
pod číslom VVS/1 – 900/90-10539.

Návrat poskytuje služby ako akreditovaná
organizácia na základe Rozhodnutia MPSVaR
o predĺžení akreditácie 12188/2021-M_OHKSSAA
z 26. 2. 2021 s platnosťou na obdobie 5 rokov.
Návrat, o. z. má od roku 2018 akreditáciu ako
Centrum pre deti a rodiny.

AJ VY MÔŽETE POMÔČŤ OPUSTENÝM DEŤOM

prijmite opustené
dieťa do rodiny

pomáhajte rodinám
vo svojom okolí

staňte sa
dobrovoľníkom

budte *trvalý návrat
www.trvaly.navrat.sk

2%

darujte nám
2% z dane

podporte naše služby
finančným darom

objednajte si našu
publikáciu, tričko, DVD

staňte sa naším
firemným partnerom

www.navrat.sk/pomozte | trvaly@navrat.sk

Grafická úprava: Zuzana Venglošová
Ilustračné foto: Petra Rjabininová,
Jakub Kratochvíl, archív Návratu
Tlač: Ultra Print, s. r. o.
Vydal: Návrat, o. z. 2022

